Сшиток 8

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

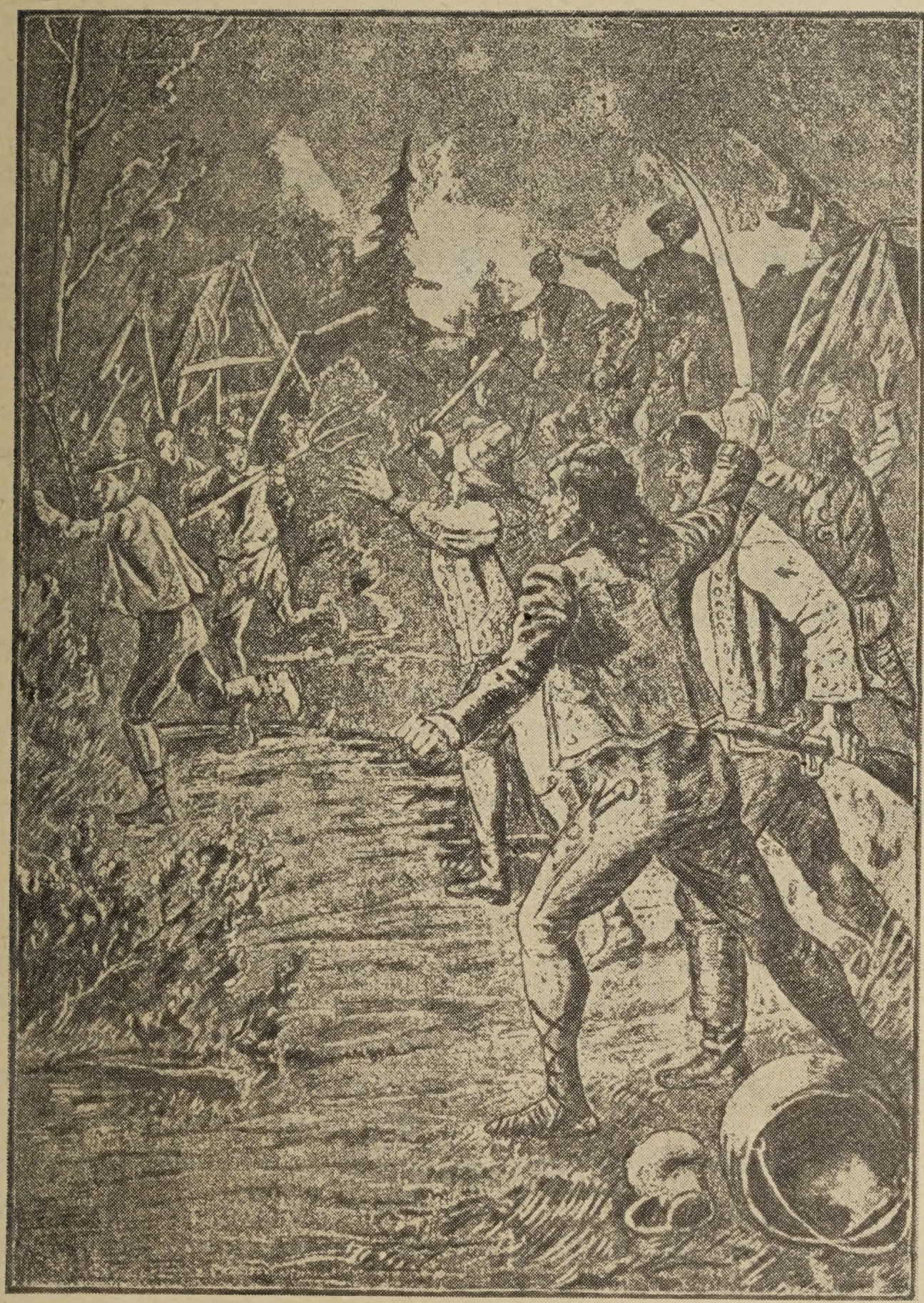

Блюм зі своїм відділом цілою силою вїхав в збиту товпу...

Аста затремтіла і поблідла нагло, бо відчула зовсім виразно його погрозу. Її обняв несупокій.

— Мій Боже, який то ви зараз дражливий. Я сміяла ся того, що пропозиція ваша видала ся мені дуже дивною.

— Чогож се? Чи не буду виглядав як слід, чи може думаєте, що не вдасть ся мені добре відограти ролю старого жовніра?

Аста ще не хотіла вірити, щоб се не мало бути тільки жартом, але коли стрінула ся з його грізним поглядом, знова поблідла.

— Побачимо ще, як те все зробимо — сказала.

— О, ніщо лекшого! — кликнув живо екс-актор — остане те тут через кілька днів, а опісля повернете до ґрафа.

Розкажете відтак, що батько попав в хоробу серця, але чує ся вже тепер ліпше. Потім мусите йому представити самотність старця такими словами, щоб він самий з любови до вас, предложив взяти його до себе. Тимчасом я, розуміє ся, буду вже зовсім здоровий і, на запросини, поспішу до вас та зі зворушенєм притисну до грудий будучого затя. Колиб однак ґраф самий не предложив тої пропозиції, щоб мене вибавити із самотности — тоді не остане ніщо другого, як вам самим се предложити, а колиб опирав ся, зажадати сього зовсім рішучо!

Гарна женщина затремтіла; все в ній обурювало ся проти тої вимушеної комедії — але коли підняла очи і стрінула острий погляд Волдінґа, не мала вже відваги сьому дальше опирати ся і пристала на все.

Так ще обговорили деякі дрібниці і Аста, на його бажанє, заявила, що пришле йому певну скількість гроший, щоби міг дещо краще прибрати ся.

Коли вийшли з каварні, Волдінґ станув побіч ньої і з чортівською усмішкою шепнув:

— Ще одно, дорога Асто! Колиб ви забули про те, що ми сьогодня обрадили і не пригадали собі свого старого, самітного баька — тоді я самий позволю собі відвідати вас а за тим — справа могла би для вас взяти прикрий оборот, колиб я розповів ґрафови малу історійку з вашої минувшини, пані Асто!

— Волдінґ — кликнула з перестрахом — сього ви не зробите...

— Ні, ні, моя прекрасна Асто, сього не зроблю — але

лиш хиба тоді, колиб ви забули свойого слова, тодіб, значить, ви мене примусили до сього, пані.

З усмішкою подав її рамя і відвів до готелю, де вона замешкала.

Коли Аста знайшла ся у своїй кімнаті, вона з трівожним криком впала на крісло і вся тремтячи скрила лице в долонях.

— Мій Боже, мій Боже — тихо стогнала — все жити в обаві, щоб той Волдінґ мене не зрадив, се страшне! Яка се буде мука для мене — він бо знає про се, що я в його руках та він зможе зі мною зробити все, що лиш захоче.

Підчас, коли Аста віддавала ся безсильній розпуці і жалувала, що звірила ся перед Волдінґом, він з почутєм великої радости вертав домів. Його лице сіяло радістю і він з вдоволенєм затирав руки.

— Ха, ха, ха, Волдінґ, здібний ще з тебе хлопака! Кінчать ся тепер всі твої клопоти! Гура! тепер і я зажию панським житєм — справді, вже від давна тужу за сим! Коханого будучого зятя буду знав як доїти — ха, ха, ха, остаточно знова трафляєть ся мені нагода виказати мої здібности, остаточно буду міг грати ролю джентльмена. — но, тесть дорого ме коштувати коханого ґрафа!

РОЗДІЛ XXVII.

ПІМСТА ЛЬОЛІ.

Рано, коли тільки ще перший промінчик сонця впав у печеру, ґрафиня Солмсберґ отворила очи і підняла ся з леговища. Здивованим поглядом повела кругом — звідки вона тут взяла ся?

Тоді її погляд впав на стару циганку, що сиділа подальше від ньої і з увагою слідкувала за її рухами. Ґрафиня широко отворила очи, потім дрощ пробіг скрізь її тілом — тепер доперва пригадала собі все, трівожно притиснула голову до стіни печери і примкнула очи. Мягке серце Ураки заболіло, вона наближила ся до ньої, вляла кілька животворних кропель в її уста, потім ґрафиня знова отворила

очи. Ще раз повела кругом поглядом і шепнула, заломивши руки:

— Боже великий — те все здаєть ся мені тяжким, незрозумілим сном. Він намагав ся мене вбити — петля зі шнурка вже була на моїй шиї — коли нараз завалив ся мур...

Її ціле тіло знова стрясло ся — руками прикрила бліде лице. Урака сиділа непорушно побіч ньої з опущеною головою.

— Я знала про се, що той падлюка хотів вас вбити. Тої ночі, коли я з вашим сином увійшла до замку — бо нам сказано, що ви лежите на катафальку в салї портретів — як ми підняли з лиця помершої накрите, то побачили в місце вас, якусь другу...

Дальші слова перервав страшний крик ґрафинї, що тремтячи цілим тілом підняла ся і вхопила руку старої циганки.

— Що говориш? — кликнула не своїм голосом — чужу жінку вложено у труну...

— В місце вас, панї! Другої днини поховано ґрафиню Солмсберґ в родинному гробівнику!

І знова вирвав ся страшний крик з грудий нещасної женщини.

Якийсь час вона глядїла задеревілим поглядом на стару циганку, опісля шепнула:

— Боже милосерний! Тепер вже розумію все! Я була для нього тягаром, хотів бути вільним — вільним, щоб міг ґіти свобідно за своїми похотями — й тому замкнув мене у пивницю; потім сказав, що я померла і казав кого другого в місце мене похоронити!

Значить, більш не жию вже для світа, тільки тїнь моя ще волочить ся по землї — ґрафиня Солмсберґ не жиє, лежить похована в гробі! Ах, Боже, Боже, що то за житє — се гірше ще від смерти!

І сльози струмочком покотили ся з її очий. Урака глядїла на ґрафиню з глубоким співчутєм.

— Я знала се — шепотїла — ворожила я вам се, панї, памятаєте: — смерть жде коло вашого порога, панї, біда вам! — Тодї ви думали, що стара плете небелицї, але я знала, що прекрасна любка ґрафова випхає вас і через ню ви будете нещасливі!

— Я виділа її — ту любку — сказала по хвилї ґрафиня — бачила я її в його обнятях... була гарна, дуже гарна. Боже, тої самої ночі, коли я з'явилась перед ними, він хотів мене вбити! Отче милосерний, чомуж Ти не дав менї вмерти? Пощо я жию ще — собі лиш на муку — не маю нікого . . .

Нагло вмовкла а лице її прояснило ся і очи блиснули вогнем. Вхопила за руку циганку і промовила зворушеним голосом:

— Урака, змилосерди ся і заведи мене до мойого сина! Тепер менї не треба дивитись на ґрафа — ґрафиня Солмсберґ не жиє, я тепер лиш бідною, опущеною женщиною. Тепер вже не маю нїщо на світї, як лиш того сина, для нього від тепер тільки жити хочу, його своєю матїрньою любовю огріти і розказати йому тепер, що за причина здержувала мене так далеко від нього!

Урака дай менї ту лиш одну потїху для мойого нещасного житя — заведи мене до мойого сина!

Зі слезами підняла благаючо руки до старої циганки, але Урака сумно потрясла головою.

— Колиб се лиш було в моїй силї, я-б не спинилась нї на хвилинку, але на жаль, не можу, нема вже тут вашого сина.

Ґрафиня впала з криком на своє леговиско.

— Нема його тут? Ох, Боже милосерний, деж його знайду тепер?

— Послухайте панї: Ваш син покохав прекрасну дївчину-голубку. Нараз з високих просторів злетїв на ту бідну голубку кровожадний яструб.

Ваш син, як орел, гонить ся за ним, хоче з його кіхтїв вирвати нещасну жертву. Оден з наших помагає йому в тій виправі. А дорога веде далеко-далеко в чужі краї.

Серед ріжних пригод та небезпек він бореть ся тепер і проминуть довгі місяцї до того часу, коли він поверне до вітчини!

Ґрафиня слухала сих слів з напруженою увагою. Тепер руками закрила своє сумне лице.

— Проминуть місяцї поки я побачу тебе, мій сину? Маю остати сама, сама тільки зі своїм смутком та терпінєм, підчас коли мене пожирає туга за тобою. Ах, колиб я так

знала, де перебуваєш, яб пішла за тобою на край світа, бо лиш там, де ти є, там моє пристановиско!

Тяжко зітхнувши, оперла ся об скалисту стіну печери.

— Болить вас, що пані ґрафине? — спитала тихенько Урака.

— Ах, голова страшно болить!

— Нехай же пані пождуть хвильку, піду в ліс пошукати за зілєм, що біль заспокоїть.

І, поставивши коло ґрафині їдженє і питє, вийшла з печери. Ґрафиня й не запримітила сього, бо очи мала примкнені, голову перехиливши на бік. Вона не спала, але зате думками блукала десь далеко-далеко коло одинокої дорогої її серцю людини, коло свойого сина.

Скоро тільки Урака вийшла, в темному куті печери порушила ся й відтак піднялась якась людина. Була се Льоля. Мов яка тінь пересунула ся побіч ґрафині і пристанула при виході з печери. Вийшовши на вільний воздух, розглянулась, а знайшовши тихе, скрите місце, присіла там. На її лици слідне було дике розбурханє, чого повним виразом були палаючі страшним вогнем очи.

— Га — просичала — тепер вже знаю тайну Ураки — тепер знаю, що вона є його матірю! Стережись мене, Роберте, ти зрадив мене, подоптав моє серце ногами — за се тепер я страшно пімщу ся на тобі!

Не можу я дістати в свої руки твоєї любки і на ній зігнати свою жажду пімсти — так за се відпокутує твоя мати і колись ти на колінах благати меш, щоб міг побачитись з тою, що тебе породила! Ха, ха, ха, зазнаєш ще пімсти Льолї!

Страшний сміх поніс ся в гущавину, а лице дівчини викривило ся в страшний спосіб, очи блистіли мов у хижого звіра, що мав тільки кинути ся на свою жертву.

Якийсь час ще сиділа на землї тяжко дихаючи, потім зірвала ся з виразом чортівської радости.

— Га, так буде найліпше, мій Роберте, колиб ти так міг се відчути . . . не докінчила, зірвала ся і зникла в гущавині.

Ґрафиня все ще лежала оперта об стіну. Від часу до часу її лице дрожало від тяжкого болю. Нараз стрепену-

лась, почула бо на дворі чийсь хід — розуміє́сь, що се не могла ще бути Урака?!

За хвилю впала до печери Льоля. Була дуже блїда, вистрашена, з розбурханим волосєм та сильно задихана.

— Ради Бога — втїкайте панї — саме коли я наближала ся до печери — нагло побачила я ґрафа з кількома слугами — шукають за вами...

— Боже милосерний — що ти говориш дївчино — о, Боже, коли мене тут знайде, я пропаща! — крикнула перестрашена ґрафиня, зірвавши ся на рівні ноги. Страх бо додав її нових сил!

— Ох, Боже — прийдуть сюди — відкриють печеру — а тодї...

Майже несвідома сього що робить, прискочила до Льолї і вхопила її за руку.

— Ратуй мене, дївчино, ратуй мене! Змилуй ся, сховай мене перед ним! Не допусти мене попасти ся знова в руки того виродка — він мене холоднокровно забє — о, Боже — змилосерди ся надімною — ратуй мене дївчино!

Зі страху сили її опустили й булаби впала, коли на щастє підтримала її Льоля.

— Мій Боже — що тут робити — успокійте ся, панї, радо зроблю для вас все, що буде в моїй силї. Ходїть, панї, там з заду є другий вихід, хоч дуже вузкий. Може вдасть ся нам вирвати ся звідси непомітно! Знаю другу, певнїйшу печеру...

Се помогло. Блїда женщина нараз випрямила ся і благаючо споглянула на Льолю.

— Ах, веди мене туди — може мене там не знайде — сказала скоро і пішла в глуб печери.

Льоля підпирала непевну на ногах ґрафиню, що послїдними останками сил втїкала як лиш могла найскорше, а страх перед її мужем-виродком давав ще більше сил. Станули перед отвором — Льоля найперше випхнула ґрафиню, потім сама протиснула ся і так обі станули з другої сторони на вільному місцї.

— Ходїм сюди на право, мусимо сей кусень дороги пройти здовж рова, скорше знайдемо ся в скритому місцї, де хочу вас заховати!

Ґрафиня тремтїла цїла і йшла за її поводом як мала дитина. Поспішаючи все вперед часто відвертала голову і

наслухувала, чи не почує позад себе голосів тих, що шукають за нею. Тепер зійшли у рів та йшли ним якийсь час мовчки. Після чверть години ходу пристанули перед дверми, немов врослими в скалу і покритими мохом так, що необзнакомлене око не моглоб їх там відкрити. Льоля скоро їх відомкнула і втягнула ґрафиню до темної та холодної криївки. Замкнувши двері з поворотом, відітхнула глубоко.

— Но, — промовила — тепер ви вже тут зовсім безпечні, тут вас ґраф вже не знайде!

Ґрафиня, голосно стогнучи, впала на землю — знайшовши ся в безпечному місці, знова стратила силу.

— Дякую тобі — шепотіла зі слезами в очах. — Ти мені зробила велику прислугу і колиб ти мене була не вивела звідтам, я-б вже може була впала йому в руки!

Не добачила злобної усмішки на устах Льолї, що похилила ся над нею і сказала:

— Будьте тут тихенько, аж доки я не поверну.

Піду роздобути якої поживи для вас, пані, і розгляну де є тепер ті гольтіпаки. Не обавляйтесь нічого, ви тут зовсім безпечні!

Ґрафиня глянула вдячно на молоду дівчину і подала її тремтячу руку.

— Нехай тобі Бог нагородить за твою поміч! — шепотіла тихим голосом.

Льоля відвернула ся, вийшла з криївки і засунула мало-видну засуву з надвору, так, що ґрафиня звідтам сама не змоглаб ся видістати. На лици дівчини заграв чортячий усміх.

— Ха, ха, ха — реготала ся — тепер маю її в своїх руках — колиб він знав про се!

Тепер з поворотом пішла до печери, а не заставши там Ураки, втішила ся тим дуже. Влупила кусень хліба і почала їсти, все споглядаючи на вхід. Незадовго побачила там зарис людини. Се Урака, підпираючись на ломаку, увійшла до печери, тримаючи в руці вязанку свіжого зіля.

— Ось, я тут, пані, то зіле вам принесе пільгу! — сказала наближаючись у темний куток, де оставила ґрафиню. Нараз побачила, що місце то було порожне і з перестраху подала ся взад.

— Боже милостивий — де є ґрафиня?

РОЗДІЛ XXVIII.

ЗЛОЧИННИЙ ПЛЯН.

Незнакомий, що так несподівано прийшов в поміч Лукії, з цілої сили торгав замкненою фірткою. О, Боже — як же він видобуде ся звідси? Прислужники вже наближали ся... Він стрівоженим поглядом розглядав ся кругом себе, шукаючи виходу. В передсінку стояла бліда і тремтяча дівчина, безсильна й порушити ся з місця; широко отвореними очима дивилась на цілу ту сцену, що тільки що розігравалась на майдані, де Альфонс заохочував своїх служалців, щоб ловили відважного молодця — зате самий вважав безпечнійшим для себе держати ся подальше. І не диво — він вже мав нагоду спробувати силу пястуків свойого противника.

Вже лиш пять ступенів віддїлювало першого служалця від незнакомого — коли той скочив вперед і так сильно впалив його в лице, що той з глухим окликом заточив ся взад. Инші пристанули стрівожені — кількох же стало втікати.

— Дальше, дальше — на нього! — кричав розбішений Альфонс — коли оце нараз почули голос дзвінка.

— Ясна пані! — кликнув один зі слуг і кинув ся до брами. В замішаню ніхто й не замітив надїзджаючої повозки.

Незнакомий похилив ся і підняв дручок, обганяючись від наступаючих. Колиж почув голос дзвінка, то очи його з радости заблисли.

— Се мій ратунок! — подумав.

Слуга отворив браму, а се розділило увагу заушників панських і на незнакомого і на спинену перед брамою повозку. Незнакомий кинув ся нагло, мов блискавка, в браму, перевернув слугу і мало що самий не впав під коні, що саме рушили в браму. Служалці з голосним криком пустили ся за ним — але вже було за пізно, бо коли вибігли на вулицю, незнакомого вже нестало — зник десь в сутїнях ночі.

Баронова перестрашена криком підняла ся в повозці. На питанє дістала відповідь, що се якийсь злодюга вдер ся до вілї за тим певно, щоб щось вкрасти.

До матері приступив також виблїдлий барон Альфонс і витягнув руку, щоб помогчи її висїсти з повозки.

— Чому-ж ти так нагло зник, Альфонсе? — спитала поспішно баронова. — Я ждала на тебе, ти-ж не сказав менї нї словечка...

— Опісля розкажу, мамо — відповів Альфонс подражненим голосом — на горі дізнаєш ся про все!

Погляд баронової впав тепер на Лукію, що стояла безпорушно в присїнку. Дївчина, почувши наближаючих ся, жахнула ся, а коли стрінула ся з ненависним поглядом мачухи, втїкла з поспіхом на гору.

В кілька хвиль пізнїйше увійшла Лукія до слабо освітленої кімнати, в котрій просте уряджене відбивало дуже ярко від дорогих річий в других кімнатах. Приступила до приміщеного в кутку ліжка, з якого простягнула ся до неї худа рука.

— Се ти, моя дитинко? Я ждав від давна на тебе, знова не можу знайти для себе спокою!

І нещасний паралїтик тремтячою рукою гладив по личку молоду дївчину.

— Що тобі є, моя дитино — спитав зворушеним голосом. — Ти тремтиш всїм тїлом. Чи вона або Альфонс може знова тебе чим оскорбили? Ти плакала?

— Нї, нї, таточку — скоро промовила дївчина, але в мить за тим з плачем кинула ся до грудий слабого.

— Ах, таточку, таточку — менї так прикро сьогодня, так дуже страшно!

Хорий зітхнув болїзно.

— Моє ти бідне дитя — шепотїв — колиб я міг тебе обсронити — але я, бач, безсильний.

І по лицях нещасливого старця поплили сльози.

Лукія скоро запанувала над собою, обняла його рукою, стала голубити і успокоювати.

Її погляд впав на столик, що стояв побіч ліжка, і спитала:

— Ти вже їв, таточку?

Запитаний потряс головою заперечуючи.

— Нї, доню — певно забули про мене і тому то ждав

я на тебе, моя дорогенька — я ґолодний!

Дівчина підняла ся обурена.

— Мій Боже — се страшне! Забули! Бідний батенько! Зараз принесуть тобі вечерю!

Подзвонила, а відтак знова вернула до хорого.

— Я-б була охотно остала з тобою, батечку — сказала — але мачуха хотіла щоб йти з ньою та Альфонсом.

Саме в ту хвилину увійшов слуга. Лукія підійшла до нього з блискучими від гніву очима.

— Що се значить — чому ти не приніс батькови вечері? Як можеш оставляти хорого чоловіка на самоті і зовсім не дбати про його потреби? За що береш гроші?

Слуга визиваючо глядів в її лице.

— У мене було богато роботи — відворкнув — я мусів помагати кухарови, а крім сього ясна пані посилали мене до міста, кажучи, що пан можуть раз пождати.

Оклик обуреня вирвав ся з уст Лукії, що з безсильного гніву затиснула пястуки.

Так то обходила ся жінка з нещасним чоловіком, до якого хати увійшла мов жебрачка зі сином, а тепер жила серед достатків і частих забав, оставляючи безпомічного чоловіка свого виключно під опікою служби.

Звичайно так плохеньке дівча, знайшло тепер нараз в собі незвичайну енерґію.

— Постараю ся, щоб инший, більш сумлінний слуга доглядав хорого пана, бо ти занедбуєш його зовсім!

Слуга здвигнув глумливо раменами.

— Не знаю чи пані баронова згодить ся на таку зміну — відповів з горда — бо вона із мене зовсім вдоволена.

Тепер Лукія не була вже в силі запанувати над собою.

— Геть звідси! — кликнула гнівним голосом, вказуючи на двері, а слуга вийшов поволи, підсміхаючи ся.

Вся тремтячи з обуреня приступила Лукія знова до батька, що блідий та вистрашений приглядав ся тій сцені. Хотіла бути супокійною, щоб ще більше не пригноблювати батька і просила його, щоб з'їв чого. Але хорий не міг ніщо взяти в рот, обурений був на всіх за се, що так обходять ся з його дитиною.

Лукія присіла на краю ліжка і притулила ся до батька. Ніщо не говорили до себе, а хоч серця обоїх прямо пукали з болю, обоє старали ся закрити перед собою терпіня.

Підчас сього в кімнаті баронової розіграла ся ще більш горяча сцена. Альфонс, відпровадивши туди свою маму і замкнувши двері за собою, зараз бухнув цілим гнівом. Скаженілий зі злости оповів її про свою стрічу з Лукією.

— О, я її тепер вже ліпше розумію! Напевно, поза нашими плечима, навязала зносини з тим чоловіком, що сьогодня заліз сюди і станув мені в дорозі, помагаючи її освободити ся з моїх обнять! Я добре доглянув, як вона витягнула руки до нього і чув її радісний крик, коли він несподівано появив ся перед нами.

Тепер мені зовсім зрозуміло, чому вона не хоче стати моєю женою, побачиш — вона нас всіх виведе в поле і цишком повінчаєть ся зі своїм любасом.

Баронова бліда і подражнена слухала його виговорів.

Скажений гнів так викривив лице її любимця, що сама з трівогою споглядала на нього.

— Альфонсе, ти на все дуже чорно дивиш ся — старала ся його успокоїти — се є немислимим, щоб Лукія мала із ним які зносини, слуги про се вже-б нам давно донесли; адже-ж вона майже ніколи сама не виходить!

Альфонс засміяв ся голосно.

— Чи думаєш, що вона стане тебе просити о позволенє, чи вільно її буде звінчати ся з другим? Ха, ха, ха, тиха вода береги рве! Можеш бути певною сього, що вона шукає тільки нагоди, щоб втечи звідси! Я-б заложив ся, що котроїсь прегарної днини вона зробить нам несподіванку вісткою про своє вінчанє!

Того старцуна, свойого батька, має по своїй стороні, отжеж може робити, що їй захочеть ся, і певно ніщо тобі, не скаже про свої заміри!

Баронова бліда з обуреня скоро проходжувала ся по кімнаті, тільки позад ньої шелестів шовковий хвіст її спідниці. Альфонс не спускав очий з проходжуючої ся несупокійної матері.

— Колиб так дійсно було, як ти думаєш, Альфонсе, на ніщо здалиб ся наші стараня, труд довгих літ. За всяку ціну треба не допустити до сього! Або Лукія стане твоєю жінкою — або . . .

Вмовкла і зі сином зглянула ся грозою проймаючим поглядом. Ні мати, ні син не мали ще відваги вимовити

страшного слова, хотяй себе добре розуміли.

В ту саму хвилину відслонила ся портієра і зза ньої показалось лице старого мущини, який скоро звернув свій погляд на обоїх, потім зараз же знова скрив ся поза портієру.

Мати і син стояли хвилю мовчки супроти себе. Альфонс був блідий, наче смерть, а очи його загорілись злощасним вогнем.

— Мамо — кликнув хлопець рішучо — Лукія мусить бути моєю, все одно, підступом, чи насиллєм! Мушу мати гроші, много гроший, вірителї мої налягають, — маю много, дуже много довгів...

— Сину, ради Бога, як же се бути може, чейже недавно ще я заплатила за тебе десять тисячів.

— Не виступай тепер з доріканями, мамо! — кликнув роздратований хлопець. — Сього змінити не вдасть ся, чейже мушу скрізь виступати відповідно до стану, коротко кажучи — маю довги, богато довгів і тому не можу лишити Лукії другому. Два, три місяці зможу ще притримати своїх вірителїв, але довше вони не схотять ждати!

Наступила хвиля мовчаня. Баронова відвернула ся і приступила до вікна. В душі гнївала ся на сина, але не мала відваги докоряти йому, обавляючи ся його гнїву.

— Наколи Лукія і надальше буде стояти опором — коли схоче вийти за кого другого — що тодї, мамо?

— До того-ж нам не треба допустити! — поніс ся твердий голос матері. — Тодї остає для нас одинокий вихід, Альфонсе — Лукія тодї мусить вмерти!

Приглушений оклик поніс ся по кімнатї, молодий барон з грозою глядів на свою чортячу матїр.

Сї слова почув також скритий поза котарою мущина. Був се старий слуга спаралїжованого барона, що вже від десяти лїт перебував в сїм домі, одинокий чоловік, що остав ще з давної обслуги.

Старий Іван знав обі сестри, Єлену та Лукію ще від дїтий, а хоч мусїв слухати приказів другої жінки барона, то однак на все мав отворені очи і стеріг Лукії. Побачивши барснову та її сина в так сильно розбурханім станї входячих до кімнати — відчув зараз, що нова буря повисла над головою бідної Лукії, для котрої немилосерна мачуха що день видумувала инші муки. Потайки увійшов до ґарде-

роби баронової, щоб підслухати розмову матері з сином.

В той самий час, коли баронова промовила сї страшні слова — почув старий слуга в проході легкий хід Лукії. Хотїв бігчи до ньої, але задеревілі зі страху ноги не послухали. Не знав що робити але трівога о житє панночки розбурхала його і він висунув ся перед відхилені двері і кивнув пальцем на Лукію, що саме коло нього проходила. Не думаючи про нїщо зле, приступила до нього і доперва, коли палцями і рухами давав знак, щоб тихо заховувала ся, тодї доперва замітила незвичайну блїдість і зворушенє на лици старого. Потім Іван потягнув вистрашену дївчину до котари. Лукія заперечила рухом голови, бо підслухуванє було чимсь дуже негідним в її понятю. Але почувши своє імя, схилила голову і слухала.

Після сих злочинних слів баронової, через який час був супокій, але се тревало лиш так довго аж Альфонс отряс ся з першого вражіня. Пройшовши ся кілька разів по кімнатї, він спинив ся перед своєю матїрю і приглушеним але грізним голосом промовив:

— Так, нема иншої ради — Лукія мусить вмерти!

Підслухуюча дївчина мало не крикнула зі страху. Тремтячи на всьому тїлї вона стиснула рамя вірного слуги, що стояв з боку та підтримував її.

— Ся думка зродила ся в моїй голові не сьогодня — поніс ся твердий голос мачухи — від давна вже ношу ся з ньою! Скажу тобі ще щось більше, Альфонсе — на се я вже вистарала й отрую....

Завтра рано — говорила дальше скоро, принижуючи свій голос, так дуже, що тяжко було зрозуміти всього поза котарою — насиплю порошку Лукії до чаю і постараюсь, щоб зараз як випє замінити її шклянку другою шклянкою чистого чаю, щоб не остало й слїду по отруї. Средство зовсїм певне, дїлає поволи і не оставляє нїяких слїдів — після кількох днїв смерть Лукії неминуча!

Нещасна дївчина за котарою майже умлївала і лиш з трудом приходилось старому слузї її піддержувати.

— І що-ж тодї, коли умре?

— Мій Боже, і ти не зрозумів, Альфонсе? Адже-ж се зовсїм ясне. Старий паралїтик також вже зближаєсь до гробу. Змушу його, щоб все своє майно записав на мене, а тодї я вже панї!

—Але коли буде опирати ся? Може бути, що він ще сподіває ся повороту Єлени!

— Ха, ха, ха! Ніщо лекшого понад се, мій сину — не жури ся сим, якось дам собі раду. Запевняю тебе, що в протягу чверть року будемо вже вільні, независимі і богаті.

— Тим ліпше для мене! — засміяв ся Альфонс — значить, мої вірителї мусять заждати аж до тої хвилї.

Старий Іван майже виніс з кімнати напів несвідому Лукію і завів її до спальнї де нещасливе дївча з криком впало на ліжко.

— Боже милосерний, ратуй мене, хорони мене перед тими злочинцями — не дай менї вмерти, змилосерди ся надімною!

Напав її страшний плач і лице своє скрила в долонї. Старий Іван стояв мовчки побіч ньої; кілька слезин поплило по старечім, поморщенім лици, а біль вжирав ся йому глубоко в серце.

— Мій Боже — говорила жалісно дївчина, заломивши руки — колиб так мій батько знав, які заміри мають ті падлюки супроти його дитини ,то серце би йому пукло з жалю. Іване, Іване — крикнула в смертельній трівозї, вхопивши за рамя старого слугу — порадь, скажи менї, що маю зробити?

Слуга дивив ся перед себе безпорадно.

— Я предчував се — муркотів — і тому був змушений підслухувати а до сього, видно, самий Бог мене заставив — бо колиб не се, то вас завтра вже би отруєю напоїли!...

— О, Боже, Боже — як та женщина може щось подібного робити! Бідний отче, коли-б ти був скорше пізнав того діявола під маскою краси — тодї ти-б нїколи був не впровадив тої женщини до своєї хати і бувби не дав своїм дїтям такої матері!

Іване — сказала, зірвавшись знагла — мушу втїкати з тої хати і то сейчас — тут тепер я нї хвилї не є певною свойого житя.

Але батько — о, Боже, чи можу-ж я оставити бідного старця в руках такої злочинниці? Вона його також схоче зі світа зігнати, як і мене. Ох, Іване, я безпорадна, чейже не можу оставити батька!

Старий похилив ся над ньою, зворушений до глубини серця всїм, що зайшло.

— Не обавляйте ся — сказав — Бог, що дотепер вас хоронив і вказував завсїди де грозить яка небезпека і надальше не опустить нї вас, нї вашого бідного батенька — здайте ся на Нього.

Як менї прикро, що мушу вас всїх бачити такими нещасними! — говорив дальше зломаним голосом. — Найперше, то страшне нещасте пана барона, коли в наслїдок безнастанних сварок спаралїжувало його — опісля зникнене панни Єлени, а тепер ось терпіня панночки — мій Боже, хто сподївав би ся, що до сього прийде!

І я вважаю за найлїпше, щоби панночка опустили сей дім — бо не можна знати...

— Ах, Боже милосерний, однак подумайте Іване, мій батько! — говорила плачучи Лукія.

Старий сумно звісив голову.

— Панночко — оставте батька під моєю опікою! — промовив. — Все зроблю для нього, буду його доглядати і відверну від нього всяку небезпеку. Довірте менї і не журіть ся тим більше — думайте тільки про себе — ви мусите остати при житю задля вашого бідного батька!

— Бою ся, щоб йому що злого не стало ся! — кликнула дївчина тремтячим голосом.

— Присягаю на все що менї найдорозше, що буду його стеріг мов ока в голові і колиб йому загрожувала яка небезпека, сейчас перенесу його в безпечне місце — запевнював вірний слуга.

Було щось в його голосї, що її зовсїм заспокоїло. Зі сльозами в очах глянула на нього.

— Іване, знаю що ви вірний, що шануєте мойого батька і будете стерегли його! Не можу навіть попращати ся із ним, біль старця, розлука із ним, серце би менї роздерли — я знаю, що він би мене не схотїв пустити від себе — а я мушу втїкати!

Скажи йому завтра рано про все — розумієш мене? Старай ся його потїшити і піддержати на дусї! О, мій Боже — заломила руки — чую, що не моглаб я від нього відійти, колиб мене притиснув і не схотїв пустити від себе, а се — се принесло би менї смерть. Мушу — мушу втїкати — ще сьогодня!

З горячковим поспіхом приступила до шафи, вибрала дещо троха з убраня і зложила в ручну торбу. Нїщо при-

тім не говорила, бо сльози без перестанку спливали по її личку. Раз тільки підняла зажурені оченята на старого.

— Кудиж мені тепер йти?

— Я вже подумав про те ! — відповів скоро Іван — в мойому родинному селї маю старого приятеля — можеб ви, панночко, на разї, у нього схоронили ся? Се старий, чесний чоловік, радо вас прийме у себе, а там баронова напевно вас шукати не буде!

Лукія зітхнула і з вдячністю подала вірному слузї руку.

— Нехай тобі Бог винагородить за твою вірність і привязане, дорогий Іване — промовила тихим голосом.

Коли вже була готовою до подорожі і сховала дещо проший, що у ньої припрятались, в кишеню, розповів її слуга подрібно, котрою дорогою має ся пустити. Потім ще тремтячою рукою написав кілька пояснюючих слів до приятеля, у котрого баронівна мала знайти захорону.

Лукія з тяжким серцем стиснула йому руку на прощане.

— Опікуй ся моїм бідним батьком, Іване!

— Буду його стеріг, як власного житя!

— Потїшай його, скажи йому, що побачимо ся ще, а колиб йому грозила яка небезпека . . .

— Вратую його! — поважно запевнив старий слуга

Ще раз мовчки стиснули собі руки, потім Іван вхопив торбу, щоб задними сходами знести до бічного виходу в парку.

Лукія скоро поступала за ним. Нїким не доглянені вийшли у садок — потім Іван подав її торбу. Ще почуло ся тихе: „Нехай вас Бог має в своїй опіцї!" — і дївчина побігла дальше. На найблизшому скрутї вулицї спинила ся ще і оглянулась — старий слуга все ще стояв на тому самому місцї і глядїв за ньою.

Погляд дївчини піднявсь на гору до вікон, за котрими спав нїчого не прочуваючий старець.

— О, Боже — стережи його! — зітхнула дївчина і, відорвавши погляд від батьківської хати, зникла в сутїнях ночі.

РОЗДІЛ XXIX.

МАЙНОМ І КРОВЮ.

У віддаленю не цілої милї від посілости самозванчого князя Нелїдова, розложили ся цигани обозом. Ся банда не була так чисельною, як та, до якої належав Роберт Блюм.

Йдучи з Альзації, несупокійний сей народець тягнув на полудень і тут хотїв довший час випочивати.

Нараз захоріло дитя одного з циганів; при забаві занадто наближило ся до коня, а сей копитом вдарив його в груди. Всї знані їм лїки на злагіднене болю не здали ся на нїщо, тому зажурена мати рішила ся піти з дитиною до міста — що цигани звичайно дуже нерадо роблять — щоб шукати там помочі у лїкаря.

З ньою пішов також батько дитини, а з ним в товаристві й декілька молодих циганів. Коли в дорозї до міста переходили через село, побачили гурт парубків та дївчат, танцюючих на вільному місцї, при звуках скрипок.

Вино мусїло розігріти голови хлопцїв, бо коли тільки побачили циганів музики перестали грати, а хлопцї з голосним криком кинули ся напроти.

— Ходїть до нас — заграйте нам циганської, при вашій дикій музицї лїпше танцюєть ся, й кров скорше кружляє в жилах! — кликнув один з парубків.

Цигани не відповіли на се, але мовчки йшли дальше. Се не подобало ся гулякам.

— Гей, ви чорні драби — не чулисьте? — кричав оден з них — хотїть сюди грати!

Зараз же дав знак другим і разом заступили циганам дорогу. У вільних синів степів закипіла кров і вони з гнївом затиснули пястуки.

— Пустїть нас — сказав до гуляків батько хорої дитини — ми не прийшли вам грати, дорога наша веде дальше — до міста!

— Пізнїйше підете! — заявив один з парубків — а тепер хочемо, щоб ви пішли з нами та заграли; коли нам

вас не треба буде, то підете собі дальше куди вам захочеть ся!

Тоді він побачив молоду циганку, що йшла за своїм чоловіком а на руці тримала хору дитину.

— Ходи сюди чарівнице! — кликнув — поворожи нам!

Рівночасно підійшов до циганки і вхопив її за рамя. Другі парубки сміяли ся з відважного парубчака; дівчата зі сміхом також наближили ся і обступили гурток.

Коли тільки той поставив руку на рамя циганки, дитина почала плакати.

— Кинь то щеня і ходи — кликнув серед загального сміху п'яний парубок. В ту саму хвилю якась сильна рука впала на його руку, котру тримав на рамени циганки.

— Не руш її! — кликнув батько дитини остро, заступаючи собою жінку.

Се подражнило п'яного і він став кричати:

— Ти — ти циганський псе, ти смієш мені боронити сього? Сейчас вступи ся з дороги — инакше пожалуєш.

Рівночасно наближив ся до цигана, хтівши його відсунути в бік, але терпеливість цигана вже зовсім вичерпала ся й він замахнувсь рукою і так сильно вдарив парубка в грудь, що той похитнув ся і впав на землю.

Дикий крик розніс ся кругом. Парубки, побачивши товариша на землї, кинули ся мов скажені на цигана. Але тут же прискочили й другі цигани. Хоч їх було менше, але не обавляли ся нерівної борби. В одну мить блиснули в їх руках ножі, що побачивши парубки подали ся зі страхом.

Але парубок, що лежав на землї, підняв ся, а побачивши уступаючих товаришів, закричав розбішеним голосом:

— Боягузи! Страхаєте ся тої голоти. Чи не встид вам втікати? Дальше, за мною — беріть ножі і бийте та колїть!

І не перечислив ся, бо, коли станув на їх переді, вернула п'яним давна відвага і з диким криком кинули ся вдруге на циганів. Писк жінок змішав ся з витем мущин, кидаючих ся немов в божевілю, вимахуючи дручками і ножами понад головами.

Але цигани перевисшали їх зручністю і тим, що більше стерегли себе. Зручно відбивали удари або уникали перед ними або також звинним підскоком заходили противника з заду. Удари їх кулаків і ножів були певні, так що голосні

крики болю розносили ся в повітрю, а парубчаки стали падати немов мухи на землю.

Нараз серед того загального крику розніс ся ще страшнійший крик. Парубок, що був причиною цілої тої бучі, заходив циганку з заду, а що ціла її увага була звернена на ту борню, то не запримітила наближаючого ся ворога. Вже лиш кілька ступенів був він віддалений від своєї жертви — коли запримітив його один з циганів.

— Гарко — дивись туди! — кликнув, вказуючи на підсуваючого ся з заду ворога.

Гарко, батько дитини, почув се. Відвернув ся скоро, а побачивши яка небезпека грозить жінці, повалив одним сильним ударом кулака заступаючого йому дорогу і одним зручним підскоком станув перед напасником. Блиснув ніж в повітрю і потонув в грудях ворога.

Почувши страшний крик, всі мимоволі пристанули і глянули в сторону, звідки він поніс ся. На землї лежав парубок, а з його грудий бризкала струя червоної крови. Се покінчило борбу. Парубки, наполохані тим, що стало ся, скочили до раненого, підняли з землї і понесли в село.

Користаючи з сього цигани, що тільки стало їм сили, почали втікати. Підчас, коли родичі дитини пішли до міста, инші повернули з поспіхом до обозу, щоб решту повідомити про те, що зайшло. Декотрі цигани радили, щоб чимскорше втікати з сьої околиці, щоб не попасти в руки поліції і власти, але більшість рішила остати, бо після їх думки, вони були зачеплені і тому за наслідки борби не відповідають, а тимсамим і кара їх спіткати не може.

Ніч минула в спокою. Рано однак переконали ся, що ні Гарко не вернув ще до обозу, ні його жінка. Стали тим непокоїти ся, догадуючись якогось нещастя. Коли до полудня їх не було, двох циганів рішилось піти на звідини.

Один з них пішов до міста, щоб там де-що розвідати, другий до того села, де звели борбу, в надії, що там зможе дечого дізнати ся. І сьому якраз повело ся. Від якогось підростка дізнавсь, що в повороті з міста чоловіка й жінку задержано і увязнено в одинокій в тому селї пивниці, під коршмою.

Серед ночі більший гурток людий наближав ріжними дорогами до села. Всї мали збрую.

Гарко з жінкою вже цілу днину просиділи в пивниці.

Коли вони виходили з міста, то жінка радила, щоб не вертали тою самою дорогою через село, але боками дістали ся до обозу, однак Гарко не був тої самої думки, що жінка, й остав при свойому.

Але ще не дійшли були до села, як побачив, що побоюваня жінки справдили ся. З придорожних корчів вискочило нараз яких десять людий й окружили їх колесом. Гарко сягнув по ніж, але й сього не вспів виймити. Чотирох людий кинуло ся на нього, і коли двох тримало, двох других звязало руки назад грубими шнурами.

Потім завели їх в село і наразі замкнули в пивниці, під коршмою. Рано дали їм збанок з водою і кусень хліба і те саме вдруге вечером.

Але нікотре з них й не діткнуло ся хліба, не так з жури про себе, а з жалю за дитиною, котрій над ранком погіршило ся так, що родичі не мали вже надії на задержане дитини при житю і з кождою хвилею ожидали її смерти.

Минуло ще однак довгих-предовгих кілька годин, поки неспокійно бюче ся серденько на віки успокоїло ся.

Коли сонце стало спускати ся на захід, бідна мати тримала на руках холодне тілце мертвої дитини.

Не почули коли їм принесли поживу — мовчки, без сліз, дивили ся на скостеніле дитятко, з котрим всї їх леліяні надії мала холодна земля раз-на-все забрати.

Минала година за годиною — а вони про се не знали. Давно вже нічка свої примари розсіяла а вони все мовчки сиділи на землї. Нещасна мати тулила дитинку до грудий, голубила її та приговорювала, немов тим старала ся її з вічного сну пробудити.

Нараз Гарко підняв голову і став наслухувати. Дивні стуканя дійшли до його ух, стуканя які знав зовсім добре.

— Вага — чи чуєш? — шепотом промовив.

Молода женщина звільна підняла голову. Стукане ще повторило ся.

— Се наші! — тихо промовила.

Гарко притакнув головою. Опісля встав і підійшов до того місця, звідки доходило шелестїнє. За хвилю повторилось стукане втретє.

На горі побачив мале, порохом та болотом занечищене віконце; від довгих літ певно нїхто його не отвирав. Молодий циган скоро присунув до стіни скриню, станув на

ній і застукав у віконце, щоб дати знак, що він їх почув. По хвилї з зовні витиснено вікно, але так легенько, що ніхто не міг почути, й зараз хтось крізь віконце уткнув мале завинятко.

— Чи двері в підлозї дуже міцні? — спитав чийсь голос.

— Нї — відповів Гарко — й пів години не забере, щоб їх перепелити!

— Вага з дитиною є коло тебе?

Молодий циган замовк — доперва за хвилю відповів зломаним голосом:

— Вага і дитя тут — дитина не жиє!

— Спіши ся — ждемо. Замок в брамі виломаний.

Гарко зліз зі скринї і розвинув клубок, в якому знайшов ріжні знаряди.

Вага приступила до нього.

— Чи не помоглаб я тобі? — спитала тихим голосом.

— Нї, непотрібно — самий упораю ся.

Потім підліз на сходи. Там, де вони кінчили ся, були в підлозї двері. Гарко так тихо робив, що лиш легке скрипінє зраджувало про його зусиля. Після чверть години, циган здержав ся і рукавом обтер піт з чола. — Замок був перепилений і він без труду підняв двері руками.

— Вага, ходи сюди — я вже готовий!

Молода женщина послухала. Тримаючи на руках мертву дитину, вилїзла на гору. Гарко з гори витягнув руки, взяв від жінки дитинку і поміг її видістати ся до сїний. Віддавши тодї дитину циганцї, замкнув двері до пивницї і взявши жінку за руку, потягнув її за собою. Двері на двір вже були отворені.

— Де є дитина? — спитав один з циганів, висунувшись з укритя.

Вага відхилила хустку.

— Дай менї! — сей сказав. — Возьму, щоб лекше тобі було в дорозї. А тепер дальше!

стрінули других циганів, що були на чатах і на випадок

Отвореною брамою дістали ся на вулицю, а там зараз якої небезпеки мали зараз поспішити в поміч. Мовчки вийшли зі села і поспішили до обозу.

Цигани спершу мали замір доперва за тиждень опустити се місце, але в наслїдок сього, що зайшло, рішили ви-

брати ся сейчас. Ранком, після звільненя Гарка і зложеня мертвої дитинки у могилку, почали ладити ся в дорогу.

Цигани були приготовані, що коли відкриють втечу Гарка, стануть його шукати, а щоб вдруге не попав ся в руки ворогів, вислано його з жінкою наперед.

Але на диво, проти їх вижиданя, ніхто з села не приходив через цілу днину, тому рішили вибратись доперва над ранком другої днини, тимбільше, що ніч була темна, а крім сього бракувало кількох циганів — а іменно тих, що помагали Ґорґови в увільненю Роберта, а про них ніхто з оставших не знав куди вони пішли і коли вернуть ся.

Вже було коло півночі; більша часть циганів вже спала, а лиш кількох мущин сиділо ще при палаючому вогни. Нараз один з них підняв голову і напружив слух. Якийсь шелест доходив до них з віддалї, але зараз опісля залягла все мертва тишина.

Циган отяжіло перехилив ся взад і дальше смоктав свою люльку. В яку хвилину деякі встали, щоб йти на супочинок. Але тільки уйшли кілька ступенів, як знова пристанули й наслухували. З віддалї почули досить виразно якийсь шум.

— Слухайте!

Старали ся проникнути темряву, але безуспішно, нїщо не могли добачити. В них збудило ся підозрінє а на лице виступило незвичайне здивованє і вижиданє.

Також і другі цигани звернули вже увагу на дивний несупокій. Нараз всї зірвали ся із своїх місць.

Чужі наближають ся! Що за одні, чого шукають в так пізну пору!

Зараз же розляг ся в повітрю дикий, оглушуючий крик і поки ще заскочені цигани змогли поняти, що се робить ся, а вже кількадесять селян з ціпами, косами, сокирами і дручками напало на обоз.

Сплячі зірвали ся з перестрахом і повибігали з шатер, не знаючи де і що за ворог в обозї. І за хвилю там, де донедавна була глуха тишина, почала ся завзята боротьба, підняв ся страшний крик і вите змішані зі стогнанем ранених, що з болю вили ся на землї.

Цигани, не лиш се, що були заскочені неприготованими до боротьби, але й числом були менші від своїх противників, отже й вислїд змагань можна було предвидїти.

Крім сього знагла заскочені цигани не могли разом зійти ся й порозуміти, щоб одноцільно вдарити на неприятелів, тому й боронили ся малими гуртками по кількох людий, котрих чисельні наїздники окружали колесом, не дозволяючи їм вимкнути ся й поспішити другим товаришам в поміч. Серед таких то обставин число відважних борців скоро маліло; селяни вже з радости кричали, бо виділи, що побіда вже по їх стороні.

Зі сну збуджені женщини з плачем і криком повибігали з шатер і дивились на бійку, а декотрі відважнійші хватали що було під руками і з сим кидали ся з заду на ворогів, а неоден з них впав під їх ударами.

Був се страшний вид — в загальній борні змішані мущини і жінки, на землї вючі ся з болю ранені — а все те освітлене червоним світлом обозних огнищ.

Серед гуку і крику доніс ся з дороги відгомін кінських копит. Повалені на землю підняли ся, слух свій напруживши в ту сторону.

Чи се ворог дістає підмогу? А може се поліція наспіває з сусїднього міста?

Нараз проносить ся голосний крик. Ті, що дотепер ще боронили ся, почувши сей крик, мимоволї здержали ся, звернувшись в сторону приїзджаючих. Ось крик радости дає ся чути від циганів, а зараз за тим крик трівоги зі сторони напастуючих... Відділ циганів скоро наспівав до обозу, а на їх переді Блюм з револьвером в руцї.

На вид такої несподїваної помочі відвага вступила в серця циганів. З диким завзятєм кинули ся на, перестрашених появою їздців, своїх противників, і мало того, навіть ранені підносили ся з землї, добуваючи останків сил своїх, хватали за покинену збрую і кидали ся в самий вир бійки.

Блюм зі своїм відділом цїлою силою в'їхав в збиту товпу селян, котрі зі страху покидали збрую і розбігли ся на всї сторони, а за ними кинули ся в погоню заїлі цигани.

Так в одну хвилю побіда стала по стороні циганів. Вистарчила хоч би лиш поява грізної постаті Роберта на високому кони зі смертиносною збруєю в руцї, щоб обоз звільнити від неприятелів.

Повертаючих з погонї, привитали позіставші в обозї голосними окликами радости. Так отже Блюм зразу сплатив свій довг супроти циганів, що помогли йому в утечі

і, правду сказавши, ліпше годі було відплатити ся. В'їхав в обоз в товаристві Ґорґа і решти циганів і сейчас всї обступили його стислим колесом. Витягали руки до нього на повитанє, стали його виславляти і дякувати за поміч, без якої ся боротьба зовсїм инакше булаби ся закінчила.

Не було ще часу йому зіскочити з коня, коли то колесо розділило ся і сивий-сивенький старець, підтримуваний двома хлопцями, вийшов супроти Роберта.

— Здоровлю тебе, сину, що в такій хвилї так відважно вимив ся за нами! — поніс ся сердечний голос старця. — Чужий, тільки лиш наближив ся до наших шатер а вже доказав, що ти є нашим і то одним з найліпших з нашого племени.

Се, що сьогодня ти для нас зробив, заховаємо глубоко в нашому серцю і нїколи про се не забудемо.

А як тепер ти в нашій обороні станув, так ми кождої хвилї готові обстати за тобою, щоб нашою кровю і житєм тобі відплатити ся! Твої приятелї є нашими приятелями, а твої вороги є рівночасно нашими ворогами. Твій зазив вистане, щоб всї станули побіч тебе, все одно чи підеш дальше з нами, чи колись разом при нагоді нас призначенє зведе!

Старець, голова того племени, подав Робертови руку, а він її щиро стиснув. Лице його сіяло радістю. Підняв голову в гору і, глянувши огнистими очима по всїх циганах, кликнув сильним голосом:

— Скажіть менї братя, чи батько ваш говорив в імени вас всїх?

— Так, в імени кождого з нас! — почув відповідь.

— Отже гаразд! — кликнув Блюм — недалека бо хвиля, коли пригадаю вам ваше слово: „Твої приятелї є нашими приятелями ,а твої вороги є рівночасно нашими ворогами", — в короткому часї потреба менї буде вашої помочі!

РОЗДІЛ XXX.

ЗАГРОЖЕНА ТАЙНА.

— Редерн, до сто чортів, чи хочеш стати філїстром? Не будь дураком, ходи зі мною, нап'ємо ся й забавимось у веселому гуртку товаришів!

Се кажучи, барон Альфонс взяв товариша попід рамя і майже силою втягнув до реставрації. Там обох молодців повитали голосними здоровканями, а за хвилю сиділи вже оба у веселому колесї гулякiв.

— Що се з тобою, Редерн? До сто чортів, виглядаєш немов дївчина, що терпить на блїдачку! Дїйсно, треба буде вже подумати про се, щоб замовити для тебе похоронну промову.

Молоді люди стали на голос реготати ся, що тим більше ще його подражнило.

— Можеб ви дали менї спокій з своїми дурними дотепами, я нї троха до їх слуханя не настроєний — відворкнув з гнївом.

— Знаю чому — засміяв ся один молодий офіцир — нещасна любов!

А побачивши, як всї цікаво споглядають на нього, підчас коли Редерн вдав глухого — почав дальше говорити, скоса поглядаючи на зачепленого:

— Бідачисько не має щастя, дїйсно треба над ним жалїти. Кождого вечера посилає прекраснїй донні Марії Делетті найкрасші китиці та найсолодші любовні листи — а вона — ха, ха, ха, — відправляє його так само як і других — не хоче приняти нї цвітів, нї листів. Редерн напевне вже з'образив собі ту солодку хвилину, коли шепотїтиме любовні запевненя на колїнах перед красною дївою і в чарівному сам-на-сам перебуде з ньою найщасливійші хвилї свойого житя — а тут, дивись, така гірка дїйсність. Ось з сього така блїдість на його личку, а вираз болю на устах — терпить хлопчина невисказані муки — бідний він, бідний!

Молоді люди сміяли ся і жартували так дальше. Деякі дійсно щиро тішили ся, бо нераз мали нагоду завидувати йому щастя до жінок, отже-ж розуміли, що сей завід був дійсно болючим для нього.

Редерн, що всього того слухав мовчки, похитав сумно головою і легкий румянець виступив на його лице. Звертаючи ся до офіцира, що його нещастє перед всіма виявив, сказав на позір досить свобідно:

— Ти правду сказав, любий Масов, пішло мені з донною Долєтті так само, як і тобі — отже можемо оба взаїмно себе потішати.

Новий гук сміху був наслідком такої острої відповіди.

Дехто сміявсь тільки, щоб закрити своє власне помішанє, бож не один з них потайки вздихав до прекрасної амазонки і неодин з них вже дістав таку саму відправу як Редерн та Масов.

— Інтересна женщина та Долєтті! — кликнув барон Альфонс з вогнем в очах.

Вже ріжних способів я хапав ся, щоб дізнати ся хто вона є — але все надармо, не вдало ся дізнати, що вона за одна!

Була се тема розмови, що всіх цікавила. Кождий мав щось свойого сказати. Бож то дійсно красшої женщини та більш цікавого явиска для „золотої молоді" не було понад цирківку, що своїм стороненем від товариського житя окружила ся романтичною тайною.

Молоді люди пускали ся на всякі здогади, чому то молода артистка закриває ся такою тайною. Одні були тої думки, що вона втікла від свого заздрісного чоловіка, щоб зажити свобідного житя, другі знова догадували ся якоїсь високо поставленої в товаристві женщини, ніхто однак не міг сказати ніщо певного.

Найдивнійші поголоски розсівано, а се все робило її ще більш інтересною. Аж стали нараджувати ся яким би то способом відкрити сю тайну артистки, однак ніхто не міг здобути ся на добру думку.

Редерн мовчки слухав того всього. Він цілий горів пристрастю до молодої цирківки і старав ся вже всякими способами наближити ся до ньої, а її неприступність тільки підохочувала його до тим більших зусиль. Мимо того, що вона не звертала на нього уваги, він з зелізною витре-

валістю дальше складав її дари своєї любови.

Розмова товаришів про богиню його любови справляла йому велику прикрість. Одну шклянку вина за другою випивав завзято, але се ні трохи не причинило ся до заспокоєня його думок. Коли опісля товариш став ще дражнити його нею, він кликнув роздратованим голосом:

— Не позваляй собі за много, друже — я признаю, що Долєтті займає мене більше, чим котра друга женщина, і я певний, що мені вдасть ся остаточно відкрити її тайну.

Ся рішуча заява всіх немало зацікавила. Кождий тепер звернув свої очи на Редерна, який вже став жалувати своїх слів.

— Но, даруй, пане товаришу, я сумніваю ся, чи се тобі вдасть ся! — сказав один зі старших офіцирів.

— Чейже ти сього не сказав поважно, пане коханку — докинув насмішливо за ним барон Альфонс. — Неодин вже о се старав ся, але без добрих наслідків.

— Чомуж би ні, чому се мало би бути неможливим? — відказав Редерн підохочений зневірою других.

— Заложу ся з вами, що того вам не вдасть ся доказати! — відозвав ся хтось з гурту.

— Годжу ся, як високий заклад?

— Нехай о сотку! — кликнув тамтой, а Редерн пристав і витягнув руку.

Тепер і другі стали тиснути ся до нього, кождий хотів з ним заложити ся, а Редерн приймав заклади без надумуваня, в горячковому підохоченю. Коли счислено всі заклади, показало ся, що ціла сума, о яку Редерн заложив ся з товаришами, винесла три тисячі.

Молодий офіцир усміхав ся на позір свобідно. Чиж не міг тих гроший виграти? Не бракувало йому охоти й відваги до розвязаня загадки а при щирих старанях, повинно йому се вдати ся. Через дальшу часть вечера майже про нїщо друге не говорили, як про сей цікавий заклад. Розійшли ся доперва по півночи.

Редерн йшов кусень дороги з бароном Альфонсом, що став йому дорікати за той так легкодушний заклад, чим більше ще подражнив приятеля.

Остаточно розійшли ся і Редерн злий самий на себе вернув домів. Обняло його не дуже то миле почуванє, коли тепер подумав розважно про свій заклад.

Зараз другої днини взяв ся до роботи. Найперше вислав свойого слугу до тої хатини, де мешкала Долетті, властиво куди вдавала ся завсїгди по представленю. Знав, що хлопець сей дуже цікавий і що не спічне скорше, доки не дізнає ся о що йому ходить, а головно тому, що Редерн приобіцяв йому добру нагороду, як що принесе бажану відомість.

Коли слуга вернув, Редерн зараз пізнав, що йому не повело ся. Хлопець розказував, що всїми способами старав ся дещо розвідати від хазяйки тої хати, але все надармо. Стара бабка здіймала раменами і заявила, що сама майже нїколи не бачить панни, бо доперва пізно вечером приходить до свойого мешканя.

Але цікавий хлопчище не вдоволив ся тим. Обійшов цїлий дім кругом, оглянув докладно мешкане артистки і при тій нагоді відкрив, що двері з задньої кімнати виходять у садок, звідки фірткою можна вийти на сусїдну вулицю.

Поручник фон Редерн вислухав його уважно і подумав, — чи не було би на місци дослїдити артистку з тої сторони, звідки вона не сподіє ся, щоб за нею хто глядів?

Вечером, на велике здивоване товаришів, Редерн не явив ся в цирку.

Поручник, перебраний в звичайне убране, в темній загортцї, станув на дворі на варті. Зараз, коли зачало ся представлене, молода артистка пересунулась мов тїнь попри нього, не завваживши його. Редерн ждав тут тепер спокійно.

Рішив ся перед нїчим не уступити, щоби лиш осягнути намірену цїль — найперше, щоб вже остаточно дізнати ся, що бажав, а подруге, щоб не виставити себе на посміховиско товаришів.

Була се для нього тяжка проба терпеливости ждати так, аж донна Долетті по виступі бічними дверми вийшла з цирку. Плетїнкову хустину, що закинула на голову зісунула низько на лице і спішним ходом вертала домів.

Занята своїми думками не запримітила темно убраного мущини, поспішаючого за ньою. Редерн своїми очима майже пожирав йдучу перед ним женщину. Нараз прийшла йому до голови думка, щоб наблизити ся до ньої і предложити її своє товариство. Може вдасть ся йому. . .

Але нї, нї — скоро покинув сю думку з обави відмови,

а відтак зі страху, щоб таким своїм поведенєм не зіпсувати всього.

Побачив як завернула у вуличку, при котрій було її помешканє. Серце йому скорше забилось — чи дізнаєть ся сьогодня чогось нового?

Артистка задержала ся перед хатою. Виймила з кишені ключ, а відтак мимоволї відвернула ся в бік, де стояв Редерн.

Чи побачила його? Не міг того сказати — зараз опісля зникнула в брамі. Тепер молодий офіцир прибіг скоро на те місце і очима впив ся в темні вікна. Думав, що певно за хвилю побачить її в котромусь з вікон, щоб засвітивши лямпу спустити заслону. Надармо однак ждав, у вікнах було темно.

Редерн здивував ся чому вона не світить в кімнатї? Нараз прийшла йому нова думка до голови. Скоро переліз плїт окружаючий садок, що остаточно прийшло йому не тяжко, бо плїт не був високий. Пристанув хвилю, напруживши слух, потім тихо обійшов дім кругом і спряму вав ся до дверий, про які згадував слуга. Були ще замкнені — отже вернув ся і скрив ся в поблизьких корчах. Ждав кілька хвиль.

Нараз стрепенувсь — заскрипіло щось — і двері втворили ся. Вийшла ними донна Долєтті, а поручник зразу пізнав, що мала на собі вже иншу загортку як передом — о много темнїйшу, не мала також на голові плетїнкової хустини, але темний шаль.

Якусь хвилинку стояла роздивляючись кругом, потім поспішно зійшла сходами вниз і наближила ся до фіртки, що вела в бічну вуличку.

Поки ще вийшла на вулицю, знова розглянула ся кругом чи нема кого поблизько.

Тепер Редерн скоро перескочив через плїт — в души вже радів і бачив себе близько цїли. Застановило його однак се, що ледво прийшовши до хати, зараз же з ньої вийшла і то серед таких осторожностий.

Вона, що була так неприступною і так уникала зіткненя з людьми, виходить сама серед ночі зі свойого мешканя? Чиж би справдї був вже близько розвязаня загадки?

Серце мало не вискочило йому з грудий. Коли бачив

ту привабливу женщину так близько побіч себе, то знова захотіло ся йому наблизити ся до ньої.

Постановив, колиб вдало ся йому дослідити тайну і зискати її довіре — не зрадити сього перед товаришами і радше стратити заклад, бо прихильність гарної женщини була для нього більше варта, як марна сума трох тисячів, а зискавши взгляди так бажаної женщини, легко прийде йому знести насміхи і прикрі докори товаришів.

Придержуючи ся в певній віддалі, зважав на кождий її рух.

Коли се — на розї вулиці — відвернула ся несподівано. Побачила його! Се пізнав по її рухах.

Хвилю спинила ся немов задеревіла зі страху. Але опісля рушила з поспіхом вперед і бігла майже впродовж слідуючої вулиці, що вела поза місто в поле.

Редерн також приспішив ходу а коли знайшов ся на розї вулиці, побачив її в недалекій віддалї перед собою.

Втікала немов ланя перед псами. Від часу до часу оглядала ся позад себе, а бачучи за собою здоганяючого її мущину, що більше приспішила свій хід. Редерн наспівав за нею. Дивне чувство ним тепер заволоділо. Чогож вона так втікає, чого саме боїть ся?

Віддаль поміж ними була чимраз менша — Редерн з кождою хвилею наближав ся до ньої — чув вже приспішечий віддих втікаючої, божевіле ним заволоділо — мусить її зловити, мусить її сказати, що за всяку ціну хоче здобути її серце.

Втікаюча чує вже близько за собою спішний хід, збирає останки сил. Шаль зісунув ся її з голови, а холодний вітер грав ся її ясним волосєм — вона не зважала на се. Загортка повівала свобідно в повітрю, а вона бігла дальше, несвідома майже зі страху. Але на що се здало ся, коли відчувала його присутність щораз близше за собою. Вкінці мусить її дігнати — а тоді — тоді її пізнає...

— Боже, додай менї сил! —зітхнула. Піт спливав з її чола, ноги так тремтіли під нею, що не знала звідки здобуде сил до дальшої втечі? Крім сього дорога була лиха, земля в наслідок дощу в днину розмокла так, що ноги грязли в болоті.